

Ο ΜΥΘΟΣ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ

Τα κεντρικά πρόσωπα του μύθου είναι ο 'Αδμητος' και η 'Αλκηση', Ο 'Αδμητος' ήταν γιος του Φέρη, ο οποίος ήταν ο ιδρυτής του βασιλείου των 'Φερών' στην Θεσσαλία (Φέρης δὲ ὁ Κρηθέως Φερὰς ἐν Θεσσαλίᾳ κτίσας ἐγέννησεν Ἄδμητον καὶ Λυκοῦργον, Ἀπολλ.1,104,1). Η 'Αλκηση' ήταν κόρη του 'Πελία' και της 'Αναξίβιας' (Πελίας δὲ περὶ Θεσσαλίαν κατῴκει, καὶ γήμας Ἀναξιβίαν τὴν Βίαντος, ὥς δὲ ἔνιοι Φυλομάχην τὴν Ἀμφίονος, ἐγέννησε παῖδα μὲν Ἄκαστον, θυγατέρας δὲ Πεισιδίκην Πελόπειαν Ἴπποθόην Ἀλκηστιν, Ἀπολλ. 1,95,1). Σύμφωνα με τον Όμηρο η 'Αλκηση' ήταν η ωραιότερη από τις κόρες του Πελία ('Αλκηστις Πελίοιο θυγατρὼν εἶδος ἀρίστη, Ἰλ.Β,715).

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

Ο Απόλλων σχετίζεται με τον μύθο που αφορά τον 'Αδμητο' με την 'Αλκηση', διότι ο θεός αυτός υποχρεώθηκε να παραμείνει στην αυλή του 'Αδμητου' ως υπηρέτης του για ένα ολόκληρο έτος. Σύμφωνα με τα μυθολογικά δεδομένα ο Απόλλων τιμωρήθηκε από τον Δία για τον φόνο της δράκαινας 'Δελφύνης' (Δελφύνην τόξοισι πελώριον ἐξενάρηξεν, Ἀπολλ.Ρόδ. Ἄργον.2,706· Δελφύνην τόξοισι πελώριον ἐξενάρηξεν,/ κοῦρος ἔων ἔτι γυμνος, ἔτι πλοκάμοισι γεγηθῶς, Ὀμ."Υμν.Ἀπόλλ. 300). Ο Απολλόδωρος όμως δίνει μια πληρέστερη εξήγηση για την υπηρετική παρουσία του Απόλλωνα στην αυλή του 'Αδμητου' σύμφωνα με την μαρτυρία του ο Δίας θεωρώντας ότι ο Ασκληπιός θα θεράπευε όλες τις ασθένειες των θνητών τον κεραύνωσε. Τότε ο Απόλλων θυμωμένος με τους Κύκλωπες που προμήθευσαν τον κεραυνό στον Δία τους σκότωσε. Η τιμωρία του γι' αυτό ήταν να υπηρετήσει τον 'Αδμητο' για ένα έτος (Ζεὺς δὲ φοβηθεὶς μὴ λαβόντες ἄνθρωποι θεραπείαν παρ' αὐτοῦ (i.e.Ἀσκληπιοῦ) βοηθῶσιν ἀλλήλοις, ἐκεραύνωσεν αὐτόν. καὶ διὰ τοῦτο ὀργισθεὶς Ἀπόλλων κτείνει Κύκλωπας τοὺς τὸν κεραυνὸν Διὶ κατασκευάσαντας. Ζεὺς δὲ ἐμέλλησε ρίπτειν αὐτόν εἰς Τάρταρον, δεηθείσης δὲ Λητοῦς ἐκέλευσεν αὐτόν ἐνιαυτὸν ἀνδρὶ θητεῦσαι. ὁ δὲ παραγενόμενος εἰς Φερὰς πρὸς Ἄδμητον τὸν Φέρητος τούτῳ λατρεύων ἐποίμαινε, καὶ τὰς θηλείας βόας πάσας διδυμοτόκους ἐποίησεν, Ἀπολλ.3,122,1-9). Βέβαια ο Καλλίμαχος στον "Ὑμνο εἰς Ἀπόλλωνα" δίνει μια εντελώς διαφορετική εξήγηση για την παραμονή του θεού ως υπηρέτη στην αυλή του 'Αδμητου'. Παραδίδει την πληροφορία πως ο Απόλλων, τον οποίον καλεῖ και 'βοσκό' (Νόμιον κικλήσκομεν, 47), μετέβη κοντά στον 'Αδμητο' και έγινε ο φροντιστής των αλόγων του (ζευγίτιδας ἔτρεφεν ἵππους, 48), όχι βέβαια γιατί είχε τιμωρηθεί από τον Δία, αλλά διότι έτρεφε μια ιδιαίτερη αγάπη για τον νεαρό τότε 'Αδμητο' (ἡϊθέου ὑπ' ἔρωτι κεκαυμένος Ἀδμήτοιο, 49).

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΑΔΜΗΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΚΗΣΤΗ

Ο γάμος του 'Αδμητου' με την 'Αλκηση' έγινε σαν αποτέλεσμα της επιβραβεύσεώς μετά από την νικηφόρα συμμετοχή του σε αγώνα μαζί με άλλους αντίπαλους μνηστήρες για την 'Αλκηση', τον οποίον αγώνα είχε οργανώσει ο Πελίας. Ο 'Αδμητος' ήταν υποχρεωμένος να έρθει να την ζητήσει από τον Πελία πάνω σ' ένα άρμα που θα το έσυραν ένα λεοντάρι κι ένα κάπρος. Την ιστορία διασώζει ο Απολλόδωρος ('Αδμήτου δὲ βασιλεύοντος τῶν Φερῶν, ἐθήτευσεν Ἀπόλλων αὐτῷ μνηστευομένῳ τὴν Πελίοιο θυγατέρα Ἀλκηστιν. ἐκείνου δὲ δώσειν ἐπαγγειλαμένου τὴν θυγατέρα τῷ καταζεύξαντι ἄρμα λέοντος καὶ κάπρου, Ἀπόλλων ζεύξας ἔδωκεν· ὁ δὲ κομίσας πρὸς Πελίαν Ἀλκηστιν λαμβάνει. Ἀπολλ.1,105,1-6). Όμως την ίδια την ημέρα του γάμου του ο 'Αδμητος' μέσα στην χαρά της νίκης του λησμόνησε να προσφέρει θυσία στην Άρτεμη, και έτσι το βράδυ μπαίνοντας στο νυφικό υπνοδωμάτιο βρήκε εμπρός του ένα κακό και δυσοίωνα σημάδι, φίδια πολλά συγκεντρωμένα μέσα σ' όλο τον χώρο του δωματίου (θύων δὲ ἐν τοῖς γάμοις ἐξελάθετο Ἀρτέμιδι θῦσαι· διὰ τοῦτο τὸν θάλαμον ἀνοίξας εὔρε δρακόντων σπειράμασι πεπληρωμένον, Ἀπολλ.1,105,6-8). Μόνο με την προσωπική παρέμβαση του Απόλλωνα έγινε δυνατή η απόσυρση των φιδιών. Όμως η μοίρα του 'Αδμητου' ήταν

προδιαγεγραμμένη, δηλ. να τελειώσει η ζωή του πρόωρα. Πάλι όμως με την παρέμβαση του Απόλλωνα οι 'Μοίρες' δέχθηκαν να γίνει μία ανταλλαγή, όταν θα έρθει εκείνη η στιγμή του θανάτου, με κάποιο συγγενικό του πρόσωπο, ή τον πατέρα του ή την μητέρα του, ή ακόμη και την νεαρή σύζυγό του ('Απόλλων δὲ εἰπὼν ἐξιλάσκεσθαι τὴν θεόν, ἤτήσατο παρὰ μοιρῶν ἵνα, ὅταν ᾽Αδμητος μέλλῃ τελευτᾶν, ἀπολυθῇ τοῦ θανάτου, ἂν ἐκουσίως τις ὑπὲρ αὐτοῦ θνήσκῃν ἔλῃται, Ἀπολλ. 1,105,9-106,4). Ο Αισχύλος δίνει μια διαφορετική μαρτυρία: ο Απόλλων όταν ήρθε η ώρα του θανάτου του Άδμητου, μέθυσε της 'Μοίρες' και κατόρθωσε να γίνει η ανταλλαγή στο πρόσωπο του μελλοθάνατου χωρίς εκείνες να το αντιληφθούν (σύ τοι παλαιᾶς διανομᾶς καταφθίσας/οἶνω παρηπάτησας ἀρχαίας θεάς, Αἰσχ.Εὐμ.427/8).

Η ΘΥΣΙΑ ΤΗΣ ΑΛΚΗΣΤΗΣ ΚΑΙ Η ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΖΩΗ

Όταν τελικά έφτασε η χρονική στιγμή κατά την οποία ο Άδμητος έπρεπε να πεθάνει, κανείς από τους δυο γονείς του δεν θέλησε να πάρει την θέση του. Μόνο η Άλκηστη δέχθηκε κι έτσι αυτή πεθαίνει πλέον στην θέση του. Έτσι παραδίδει την ιστορία ο Απολλόδωρος (ὡς δὲ ἦλθεν ἡ τοῦ θνήσκῃν ἡμέρα, μήτε τοῦ πατρὸς μήτε τῆς μητρὸς ὑπὲρ αὐτοῦ θνήσκῃν θελόντων, ᾽Αλκηστις ὑπεραπέθανε, Ἀπολλ.1,106,4-6). Όμως έτυχε την ημέρα του θανάτου και της ταφής της Άλκηστης να περνά ο Ηρακλής από την Θεσσαλία κατευθυνόμενος στην Θράκη, για να φέρει εις πέρας ένα από τους 'άθλους' του οποίους του είχε επιβάλει ο Ευρυσθέας, δηλ. να φέρει πίσω τα άλογα του Διομήδη, και στάθμευσε στο παλάτι του Άδμητου εκμεταλλευόμενος την παλιά φιλία μεταξύ τους. Ο Άδμητος αρχικά έκρυψε την ταυτότητα της νεκρής, της οποίας την τελετή ταφής εκτελούσαν, για να μη εξαναγκάσει τον Ηρακλή να φύγει από τον παλάτι. Όμως ο Ηρακλής έμαθε τελικά περί τίνος προσώπου επρόκειτο και επανέφερε στην ζωή την Άλκηστη.

Η συμπεριφορά αυτή της Άλκηστης είχε συγκινήσει την κοινωνία της εποχής λόγω της συζυγικής αγάπης, η οποία εκδηλώθηκε με αυτόν τον ακραίο τρόπο αυτοθυσίας. Αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίον το όνομα της 'Άλκηστης' τιμάτο ιδιαίτερος. Αυτήν την εκτίμηση στο πρόσωπό της, αλλά και στα πρόσωπα ακόμη άλλων δυο γυναικών διασώζει ο Αιλιανός (Γυναῖκας τῶν Ἑλλήνων ἐπαινοῦμεν Πηνελόπην ᾽Αλκηστιν καὶ τὴν Πρωτεσίλεω, Αἰλ.Ποικ.Ιστ.14,45). Η γυναίκα του Πρωτεσίλαου ήταν η Λαοδάμεια, η κόρη του Άκαστου. Αυτή όταν πληροφορήθηκε τον θάνατο του συζύγου της, ζήτησε από τους θεούς να μπορέσει να μιλήσει στον Πρωτεσίλαο μόνο για πολύ λίγο (Laodamia Acasti filia cum audisset eum perisse, flens petit a diis ut sibi cum eo tres horas colloqui liceret, Hyg.Fab.103.2). Το αίτημά της έγινε δεκτό, κι όταν ο Πρωτεσίλαος πέθανε για δεύτερη φορά, η Λαοδάμεια ζήτησε και κατασκευάστηκε αν χάλκινο ομοίωμα του Πρωτεσίλαου. Όταν ο πατέρας της Λαοδάμειας διεπίστωσε ότι η κόρη αντιμετώπιζε ο χάλκινο ομοίωμα σαν να είναι πραγματικός ζωντανός άνθρωπος, ζήτησε να καεί σε μία μια πυρά. Τότε εκεί έπεσε μέσα η Λαοδάμεια και κάηκε (Hyg.Fab.104,1-3). Η Λαοδάμεια ταυτιζόταν με την Άλκηστη ως ισάξιά της (ΦΟΙΝΙΞ.: Ποῦ δὲ τῇ Λαοδαμείᾳ ξύνεστιν; ΑΜΠΕΛ.: ᾽Εν ᾽Αἰδου, ξένε. καὶ λέγει αὐτὴν εὐδοκιμώτατα γυναικῶν πράττειν ἀριθμουμένην ἐν αἷς ᾽Αλκηστις τε ἡ ᾽Αδμήτου καὶ Εὐάδνη ἡ Καπανέως, καὶ αἱ ταύταις ἴσαι σὺφρονές τε καὶ χρησταί, Φιλόστρ.Ἡρ.675,13-15).

Όσον αφορά την επιστροφή της στην ζωή, αυτή έπαψε να αποδίδεται στην παρέμβαση του Ηρακλή, αλλά σε εντελώς διαφορετικούς λόγους, πολύ πιο ορθολογικούς. Σύμφωνα με τον Πλάτωνα οι θεοί του Κάτω κόσμου εκτίμησαν ιδιαίτερος σημαντική την αυτοθυσία της Άλκηστης και γι' αυτό της επέτρεψαν την επάνοδο στον πάνω κόσμο (ἔδοσαν τοῦτο γέρας οἱ θεοί, ἐξ ᾽Αἰδου ἀνεῖναι πάλιν τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ τὴν ἐκείνης ἀνεῖσαν ἀγασθέντες τῷ ἔργῳ, Πλάτ.Συμπ.179c6). Πάντως στους παλαιούς τραγικούς ποιητές παρέμεινε η παραδοσιακή εκτίμηση πως ο Ηρακλής ήταν εκείνος που την επανέφερε στην ζωή παλεύοντας με τον Θάνατο. Αυτό παραδίδει και πριν τον Ευριπίδη ο τραγικός ποιητής Φρόνιχος ('Ηρακλῆς Θάνατον παλαίων νικᾷ, Φρόνιχος, απόσπ. 2)